

TRIPTIH O NEDOŽIVLJENOJ LJUBAVI

O DEČAKU

Dečak je pogledao u nebo: koje je klizilo, niz oblake: rukom je uhvatio žičanu ogradu: stezao je, stezao: otvorio je šaku: i polizao je krv. Svuda unaokolo žica: Šatija: oduvek je tu: ponekad u izmaglicama, sećao se: jahao je na magarcima sa roditeljima i braćom, išli su: nekim putevima, spavali su u pećinama, na utrinama: sami ispod neba: i ušli su u لبنان, Libanon. Od logora do logora: i konačno Bejrut i Šatija: imao je svoj krevet i zidove: to je bio dom. Ponekada, preletala ga je ptica.

Nije se usuđivao da sam napušta Šatiju: plašio se Bejruta, tih gospodskih ulica, izloga, diskoteka: ali ponekada, izlazio je sa drugovima, predveče, i lutao. Na zidinama Avenue de Paris, pisali su: Živeo Al Fatah: zastajao je pred hotelom Fenicija-Intercontinental: ble-skave limuzine, saudijski prinčevi, muzika na vetru i zveket srebrnog posuđa: a onda se vraćao u Šatiju. U četvrti Borg el-Buražnija: i kasno u noć, otvorena su vrata prodavnica: kupio je hleb: usput je, zubima otkidao zalogaje: a ostatak hleba krio je, ispod košulje.

Duša na vetru

Prošao je pored stražara u vojničkoj bluzi: vetar mu je zanjihao kefiju: iz džipa sa vojnom policijom, koja brine o logoru: mahnuli su mu rukom. Dečak je potrčao: pucnjevi kroz tamu: uvek je osećao miris baruta, i kasnije, u godinama koje su dolazile. Požurio je niz zemljanu ulicu: za njim su hodale senke: u uglu logora dremali su ašbaal: lavići: to su bila žrtvovana deca. vezivali su im oko pojasa dinamit: a oni su se bacali na izraelske tenkove: njihova smrvljena tela: raznosile su ptice lešinari.

Dečak je otvorio vrata: Rašide, gde si bio: pitala je majka: sedela je zgrčena na podu: i šila. Nad njom: vlažna i rošava tavanica: na zidu ključ njihove napuštene kuće u غزى, Gazi: vratiće se tamo, možda: među palme, na morsku obalu, u snopove peska. Hoćeš li da jedeš, Rašide: nasmešila se krezubo: izvukao je hleb ispod košulje: majka je na sto spustila teglu: sir u ulju: večerali su. Otac je nestao na nekom ratištu: braća su lutala Bliskim istokom: povremeno su zastajali i radili, povremeno su ratovali: a pustinjski pesak im je zasipao život.

Uzeo je pisaljku: pripremao je domaći zadatak: ujutru je škola, pod šatorima: sedeli su na zemlji: i znatiželjno slušali nastavnika. Rašid je voleo geografiju: hodao je Andaluzijom, ležao u žutim travama Argentine: i Grenland. Rašide, hajde na spavanje: viknula je majka.

Zvuk u noći

Grčio se na podu ćelije: i pokušavao da otvori oči: niz čelo su mu se slivali mlazevi krvi: udarci, udarci glavom o metalni orman: grleni smeh policijskog inspektora: a onda noć. Rukom je razgrnuo tamu: želeo je da se pridigne: i ide, ide do obale mora, dodirne vodu. Rašide, kako ti je: čuo je glas druga, uz uho: okrenuo se na drugu stranu: svaki zvuk je bio nepodnošljivi bol: i smrad mokraće u tesnoj ćeliji: i teskoba iz koje se ne može.

U svanuće, otvorio je oči: nejasni obrisi tela šestorice drugova: već mesecima su ovde: da li će odavde izaći živi ili će ih mrtve pobacati na smetlište: to nisu znali. Bili su delić surove ljudske istorije: u koju su tonuli obesmišljeni vekovi i ljudi. Iznenada: beskrajni miris kafe sa kardamonom: suha ruka njegove majke, prinosila mu je šolju: ispravio je ramena: i pokrio se prljavom prostirkom. Stisnuo je oči do bola: uvek, uvek to sećanje: na libansku kuću, pala je fosforna bomba: jauci žena i dece dopirali su do neba: gledali su kako postaju žive bukthinje, i nestaju. A onda front u Mansuriju: ceo njegov život postajao je front: revolucija je reč: a potkožna tkanja su život: gde je on u njemu.

ROMANSA KOJA SE NIJE DOGODILA

U svom pariskom stanu pesnik Mahmut Derviš: nervozno šeta u sumračnom prostoru: skida naočare i pažljivo ih briše maramicom: očekuje posetu. Gleda u sat na zidu: vreme je stalo: negde, negde na طس وتم لا ضي بال ارحب ل، Mediteranu: veče je. Seda za pisaci sto:

u mojoj pesmi sedi žena
plete vunu
sipa čaj
a prozor je otvoren za dane
i more je daleko
oblači plavo nedeljom
zabavlja se žurnalima
čita romantičarsku poeziju
ispruža se u fotelju
a prozor je otvoren za dane
i more je daleko
sluša glas onoga koga ne vidi
otvara vrata
prati korake čoveka što putuje¹

Improvizacija

Od nju su se muškarci odbijali kao odjek: i tako je hodala kroz život: sama: ljudi su prolazili pored nje: i ona je prolazila pored njih: nizali su se dani. I godine: leta su bila zagušljiva

¹ Mahmud Derviš, *Otpori*, prev. Esad Duraković, „Bagdala“ Kruševac, 1984.

od samoće: sećala se ponekog dana iz devojajstva: tada je očekivala ljubav, možda. Ili je to samo mit o Adamu i Evi: isprepletena ljudska tela: narcis u ogledalu: ljubav je zamišljena reč.

Dani: jednolično su odlazili: ujutru i popodne išla je u gimnaziju: njeni časovi književnosti, i njeni gimnazijalci: u povratku gledala je izloge na bulevaru, zastajala: a kasnije, u stanu, gledala je televiziju, prelistavala novine, popodnevna kafa: ponekada je išla u bioskop, ponekada u pozorište: i tugaljivo ulazila u noć: u samoću. Gde se dodiruju san i java: tu se prostirao njen život: ona je živela u svojoj stvarnosti: u stalnom iščekivanju: ceo njen život je bio nedosanjani san.

Ušla je u beogradsko jutro: Bregalničkom ulicom išla je prema bulevaru: te starinske kuće i trošne ograde, u zelenilu, na beogradskoj periferiji: negde su iz njenog detinjstva, sećanja: gle, gle boje, bela, crna, zelena, crvena: simbol su i zastava. Iz te tajnovite kuće i predsedništva نبيطسلف, Palestine: izašao je čovek: toliko je bio sam: da su joj oči zasuzile. U mimohodu su se pogledali: u junu: hodali su, hodali dalje: ona je bulevarom, i Milana Rakića ulicom: u svoju gimnaziju.

A taj samotni čovek, bio je tu: nanovo, i nanovo je hodala Bregalničkom ulicom: s večeri bi ugledala njegovu senku: kako se zoveš, pitala je: Rašid, nasmešio se: senke su izgubile obrise, pod uličnim svetlima: rasplinule su se.

Grad: utonuo u nostalgije, u jata ptica, u reke: šetala je obodima Kalemegdana: očekivala ga je, pored kamene ograde: očekivala da je pronađe. Naišla je pijana žena: povraćala je pored njenih nogu: zateturala se, i pala: mladić ju je, prolazeći, šutnuo.

Glasoni iz daleka

Govoreći otvoreno: da im je bilo dozvoljeno da pucaju na nenaoružane palestinske civile: vođa jedne izraelske pešadijske jedinice, bez ustezanja je naveo: kako je jedan snajperista greškom ubio majku i njeno dvoje dece.

Atmosfera u Izraelu početkom osamdesetih bila je: pod konstantnom propagandom države da se mora ići u rat: i da se mora poginuti za svoju zemlju. Ne samo da je bilo sramota i nezamislivo ne ići u rat: nego ako se vratiš sa dve noge i dva oka: ljudi su te gledali čudno. Ne daj bože da neko kaže: da ima emotivne traume, koje je poneo sa ratišta. Atmosfera je bila takva: da budeš zahvalan što te država šalje: u rat. Svi su išli u rat: Samjuel Maoz.

Većina ljudi sa kojima sam razgovarao: bila je ubeđena da su životi Palestinaca mnogo, mnogo manje vredni od života naših vojnika: rekao je vođa jedinice.

Zarobljene palestinske vojnike: strpaju u veliku mrežu: i zavežu je ispod helikoptera, pa ih spuštaju u more: drže ih pod vodom, pa ih izvuku na površinu: pa opet u vodu: i tako dok im ne dosadi. Onda helikopterima nisko nadleću šumu: i udaraju mrežom sa zarobljenicima, o drveće: Muhamed Atala.

Čitala je tih dana u novinama.

U JUNU

Sedeli su u razgranatoj, junskoj bašti, osamljenoj: u udaljenom beogradskom predgrađu: Rašid i ona, jedna izgnana devojka, njihov prijatelj: i smeđi pas. Seta je obavijala to popodne, ranog leta: Rašid je pričao o svojoj dalekoj zemlji: o vetru koji njiše stabla limunova: a ovde, mahnuo je rukom, i u uglu oka: nije to bila suza, fedajin ne plače: taj pogled. Čovek koji je govorio: više vredi jedan metak od svake reči: bio je tužan: i ženi, u čije je oči tonuo: skidao je delove svoje kože. Nije znao: da li mu je majka još živa: na frontu 1982. bio sam samo sto pedeset kilometara udaljen od svoje kuće: a nisam mogao da odem. I nikada nisi bio ranjen, pitala je: nisam, al hamdulila: kako Alah hoće, objasnio je: ti veruješ u Boga: slegnuo je ramenima, tako se kod nas kaže.

Ljudska istorija je: strah: jednog čoveka od drugog čoveka: zato su izmislili oružje: i ratove i revolucije. Égalité Liberté Fraternité: uzvikivali su francuski revolucionari: i naticali decu na bajonete: pred majkama koje su klečale i molile. Oktobarska revolucija se završila u gulagu: čovekova istorija je more krvi: gde je tu bog, ako ga ima: rekla je tamnim glasom. Oči su mu bile prazne: opet je slegnuo ramenima, gledala ga je: sve je oko njih bilo senovito i tiho. Kuća se pomerila u senku popodneva: smeđi pas je dremao: prijatelj i izgnana devojka su nestali u drveću: tišina je.

Na rubu sna

Ta bašta je sećanje, na baštu iz njenog detinjstva: u njoj su sedela dva deteta: plavokosa devojčica i crnputi dečak: oko njih se odvijala igra, zvana odvajkada: svet. Njihova čežnja: za onim čega nema, što im ovaj svet ne može dati: prostirala se svuda: devojčica je pružila ruku: obavila je oko prsta dečakovu mrku kovrdžu.

U prolazećem danu

Sumrak: preko bašte, niz lišće, spuštao se: sedeli su zagledani jedno u drugo: Rašid je ustao, koračali su zajedno do metalne kapije: nije se usudila da ga dodirne. Njegova mrka ruka je zastala pored njenog ramena: do viđenja, Milena, rekao je: rastali su se: predgrađe su ispunili ljudski glasovi i koraci.

Noćima i noćima: ležeći u postelji, osećala je njegovo telo uz svoje: grčila se od žudnje, grizla je šake, očekivala ga je: mogao je da je povede bilo gde, krenula bi. A onda su se spustile tišine: dani su bili isti, popodnevna kafa, tihe šetnje opustelim gradom: skidala je sandale, i hodala bosa, na letnjem pljusk.

S jeseni: u prolazećem danu, u oblačno popodne: sreća ga je na ulici, trotoarima su hodali usiveli ljudi: da li je želeo da je sretno: nekoliko uzgrednih rečenica: i više ga nije videla nikada. U nezaspalim noćima: povremeno bi čula zvuk: podigla bi telefonsku slušalicu: dopirala je daleka melanholija pustinje, osipao se pesak: na tlo je padao prezreli plod urme: i čula je nerazgovetni glas dečaka.